

Голінач Л.І.

кандидат економічних наук, старший викладач,

Ярий Ю.

студент

Тернопільський Національний Економічний Університет

Тернопіль, Україна

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ: ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

В другій половині двадцятого століття набирала оберти глобалізація усіх сфер у тому числі і економічної, що стало причиною значної кількості проблем, таких як: лібералізація міжнародної торгівлі та розрахунків, зростання темпів технологічного прогресу та формування інформаційного суспільства. Одним з кроків для вирішення цих проблем було створення і розвиток електронних платіжних карток. Ідея використовувати платіжні картки як засіб розрахунку на той час була новою. Ще в 1914 році в США були перші спроби випуску паперових карток з фіксовано сумою кредиту, але ці картки виявились недовговічними і їм швидко на заміну пришли нові – металеві. Початком ери сучасних кредитних карток можна вважати створення у 1949 році кредитної картки «Diners Club». Клієнти ресторанів могли в ресторані пред'явити карту замість готівки. Ресторани передавали копії рахунків у Diners Club, який кожного місяця знімав плату з клієнтів по загальному рахунку. Клієнт розраховувався з Diners Club, а він, у свою чергу, з ресторанами. Вже в 1951 році була створена перша пластикова карта, а у 60-х на ній з'явилась магнітна смужка з інформацією про клієнта. В процесі розвитку економічних систем розширення способів, можливостей та інструментів безготівкових платежів безупинно зростає та набуває важливого значення в результаті звуження сфери використання готівки та паперових платіжних документів. Особливої актуальності використання безготівкових платіжних засобів набуло в період світової пандемії «CoronaVirus Disease 2019», коли готівка стала не просто незручним засобом для платежів, а й небезпечним носієм мікроорганізмів.

Безготівкові розрахунки й в Україні відіграють важливу роль в розвитку економіки. Тримати гроші «під подушкою» зараз не тільки не актуально, а й шкідливо, оскільки банківська система втрачає значну частину коштів з обігу, які могли б вилитись в додаткові інвестиції. Саме тому, в усьому світі й в Україні проходить активний розвиток інструментів безготівкових розрахунків такі, як електронні гроші – наперед оплачений засіб платежу, платіжні картки та мобільні платіжні інструменти (інструменти доступу до рахунку), а також платіжні термінали (електронні пристрої для зчитування даних). На заміну готівці прийшли не лише банківські карти а й мобільні телефони з функцією NFC, що виводить зручність таких розрахунків на новий рівень.

Використання безготівкових розрахунків може вирішити велику кількість проблем. Першою із них є існування тіньового сектору економіки, і як наслідок, - значна кількість коштів проходить повз український бюджет. Відслідкувати готівку дуже складно, а в деяких випадках – майже неможливо, що створює можливості для діяльності тіньового сектору економіки. Для ефективної боротьби з тіньовою економікою необхідно скорочувати частку готівки в обороті та розвивати інфраструктуру безготівкових розрахунків.

Другою проблемою, яку можна вирішити використовуючи безготівкові платежі, - є розвиток економічного ставлення та підвищення культури використання грошей серед суспільства. Слід зазначити те, що безготівкові розрахунки позитивно впливають на фінансові звички. Тепер слідкувати за своїми фінансами стало набагато простіше і в деяких моментах навіть цікавіше. Якщо раніше це було схоже на складну математичну задачу, то

тепер це більше схоже на гру, пройшовши яку ти отримуєш не головну біль, а задоволення від ще одної вирішеної проблеми.

Третя перевага безготівкових платежів – швидкість, та безпека розрахунків, а також простота здійснення оплат. Усі данні знаходяться на серверах, тому шанс згубити чи зіпсувати данні різко зменшується. Фізичні особи-підприємці другої та третьої груп єдиного податку, у яких обсяг доходу перевищує 1 млн. грн., зобов'язані використовувати реєстратори розрахункових операцій, але якщо розрахунки проходять виключно у безготівковій формі (з розрахункового рахунку на розрахунковий рахунок), то в такому випадку, такі розрахунки будуть вважатися безготівковими та можуть проводитися без застосування реєстратора розрахункових операцій.

Про переваги безготівкових розрахунків свідчить динаміка їх використання в практичній діяльності економічних суб'єктів. За даними Національного банку України в період з 2014-2018 рр. в українській економіці частка готівкових коштів поза баками у відношенні до ВВП зменшилась з 18,1% до 10,4% і цей відсоток планують зменшувати і надалі. Кількість торговельних платіжних терміналів останніх 5 років збільшувалось в середньому на 31 тис. шт.

Загальна кількість операцій з використанням платіжних карток українських банків за 2019 рік становила 5 057,3 млн. шт., а їхній обсяг – 3 576,7 млрд. грн. Порівняно з 2018 роком кількість зазначених операцій зросла на 29,2%, а сума – на 24,3%. За кількістю операцій переважали безготівкові – 4 167,1 млн. шт. (82,4%), тобто вісім із десяти операцій із платіжними картками були безготівковими.

Одним з головних досягнень української економіки є введення міжнародного номеру банківських рахунків (IBAN), завдяки чому рух коштів між Україною та Європейським союзом (і не тільки) став швидшим і зручнішим. Завдяки IBAN рахункам банкам простіше ідентифікувати платників, що дозволить пришвидшити грошові перекази як в середині так і зовні країни, а також скоротити помилки, допущені при заповненні реквізитів за рахунок їх скорочення.

Однією з особливостей безготівкових розрахунків є безконтактні розрахунки, які мають ряд переваг над іншими розрахунками, а саме:

- система не спише кошти двічі, так як термінал блокується на термін, поки проводиться платіж;
- ніхто крім власника картки не повинен брати карту в руки, тому шанс, що касир отримає ваші данні – майже неможливий;
- кожна транзакція має свій унікальний динамічний код, тому шахраї не зможуть отримати будь яку інформацію про платіж.

Отже, в Україні на сьогоднішній день активно розвивається та популяризуються не лише безготівкові розрахунки (у тому числі безконтактні) а й інфраструктура, необхідна для здійснення таких платежів. Це видно із скорочення готівкових коштів в українській економіці та ріст електронних, а також перехід українських банківських рахунків на єдину міжнародну систему (IBAN). Безготівкові розрахунки мають ряд переваг над класичним способами розрахунків. Головними перевагами електронних коштів над готівкою – це безпека, зручність та ряд економічних вигід у вигляді скорочення тіньового сектору, а також відкриття нових можливостей для інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Національний банк України – офіційний сайт / Розвиток безготівкових розрахунків позитивно впливає на фінансові звички українців URL: <https://bank.gov.ua/news/all/rozvitok-bezgotivkovih-rozrahunkiv-pozitivno-vplivaye-na-finansovi-zvichki-ukrayintsiv>

2. Національний банк України – офіційний сайт / Безготівкові розрахунки URL:
<https://bank.gov.ua/payments/nocash>

Саченко С.І.

кандидат економічних наук, доцент
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЇ АУДИТУ

Динамічність сучасного економічного середовища вимагає швидкого реагування суб'єктів господарювання на зміни умов їх функціонування та потреб споживачів. Відповідно, оперативність проведення аудиту та узагальнення його результатів можуть мати суттєвий вплив на рівень прибутковості здійснення діяльності чи ведення бізнесу. Таким чином, актуальною проблемою є комп'ютеризація процедур аудиту та обґрунтування їх теоретико - методичних й організаційних засад.

Досліджуючи проблеми автоматизації аудиту в Україні, А.О. Саюн зазначає, що їх причини слід розмежувати на 2 основні групи: загальногалузеві та технологічні [3]. При цьому, вчена погоджується з переліком проблем, що визначений О.В. Шипуновою.

Б.В. Кудрицький вважає, що ситуація, яка склалася з автоматизацією аудиторської діяльності в Україні, змушує констатувати наявність проблем, котрі стримують розвиток вітчизняних інформаційних технологій в аудиторській діяльності та вимагають визначення шляхів її подолання. У зв'язку з цим, украї важливим завданням стає виявлення тих стримуючих причин, що зумовлюють такий стан справ, їх аналіз з метою розробки шляхів їх подолання. Він також стверджує, що ефективність діяльності в процесі аудиторських перевірок ще не забезпечує вітчизняним аудиторам вирішальних конкурентних переваг [2].

Варто зауважити, що останнє твердження характеризується дискусійністю, оскільки саме рівень ефективності є визначальним чинником функціонування аудиторських фірм. Лише ті з них, котрі здатні оперативно та якісно формувати дієві висновки (в тому числі щодо можливостей посилення позицій суб'єкта аудиту на ринку) продовжують свою діяльність. Натомість менш конкурентоздатні аудиторські фірми не мають шансів вижити в умовах ринку.

Низка авторів, зокрема, Р. Вебер [7], Б. Дженкінс і П. Кук [6], С.В. Івахненков [1] та інші визначають загальні засади аудиту в умовах комп'ютеризації та сучасних інформаційних систем, а також вказують на деякі сутнісні характеристики, що з ними пов'язані. С.В. Івахненков також досліджує різні підходи до визначення господарського контролю та аудиту, а також розглядає поняття та сутність контролю й аудиту, їх застосування в умовах інформаційних технологій [1].

Розробка й обґрунтування загальних засад процесу аудиту в умовах комп'ютерного середовища й використання сучасних інформаційних систем при здійсненні його процедур вимагає дотримання певних принципів. Задля досягнення максимальної ефективності аудиту щодо кожного блоку, який відповідає етапам його проведення, потрібно встановити специфічний перелік вимог і принципів.

З позиції аудиту як складової комп'ютерної інформаційної системи управління ці вимоги варто дещо деталізувати з урахуванням специфіки аудиторських процедур і етапів їх здійснення. Зокрема, правомірно дотримуватися вимоги щодо врахування управлінських запитів в отриманні необхідної аудиторської інформації у визначені періоди часу. Якщо йдеться про процес керування виробництвом, то цілком зрозуміло, що аудит звітності не дасть належного ефекту. Адже він може мати вплив лише на майбутню організацію